

Φωτογράφιση Γάμου και Πνευματικά Δικαιώματα Φωτογράφου

Δυστυχώς η ενημέρωση του ευρύ κοινού, γύρω από τα θέματα πνευματικών δικαιωμάτων των φωτογράφων, δεν είναι η πλέον σαφής και πλήρης, με αποτέλεσμα πολλά ζευγάρια που προγραμματίζουν τη φωτογράφιση του γάμου τους ή της βάπτισης του παιδιού τους, να έχουν κενά στην κατανόηση. Αυτή η κατάσταση οδηγεί συχνά σε παρερμηνείες και κάποιες φορές σε διαφορές μεταξύ πελάτη (ζευγαριού) και φωτογράφου.

Θέλοντας να ξεκαθαρίσουμε κάθε θολό ή και δύσκολο, στην κατανόηση, σημείο θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε όσα προβλέπονται για τα πνευματικά δικαιώματα του φωτογράφου, εστιάζοντας όμως στις περιπτώσεις φωτογράφισης γάμων, βαπτίσεων και άλλων κοινωνικών εκδηλώσεων.

Μεταξύ του ζευγαριού και του φωτογράφου συστήνεται να υπάρχει γραπτή συμφωνία και αν ναι, τι πρέπει να προβλέπεται σε αυτή, σχετικά με τη χρήση των φωτογραφιών και τα δικαιώματα των φωτογράφων;

Είναι ευνόητο ότι ενώ κατά κανόνα η φωτογράφιση γάμων και βαπτίσεων συνήθως δεν αντιμετωπίζεται από τους εμπλεκόμενους ως μια απλή «εμπορική συμφωνία» μεταξύ ιδιωτών, δεδομένου ότι από πλευράς φωτογραφιζόμενων οι στιγμές αυτές είναι ξεχωριστές, για δε τον φωτογράφο συνιστά παραγωγή δημιουργικού έργου, εν τούτοις και για την αποφυγή αμφισβητήσεων και παρεξηγήσεων συνιστάται η κατάρτιση γραπτής συμφωνίας. Ο γραπτός τύπος της συμφωνίας παρέχει

σαφήνεια και αποδεικτική ικανότητα σε σχέση με τα συμφωνηθέντα.

Οι φωτογραφίες, σύμφωνα με τον νόμο, προστατεύονται ως αυτοτελή έργα και, προκειμένου να γίνεται **νόμιμα οποιαδήποτε χρήση** τους από τρίτους, πρέπει ο δημιουργός φωτογράφος να **έχει εκχωρήσει έγγραφα αντίστοιχες εξουσίες από το περιουσιακό του δικαίωμα** (στη νομική γλώσσα «να έχει εκχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης») ή να έχει μεταβιβάσει το περιουσιακό δικαίωμα επί του έργου του. Αυτή η εκχώρηση άδειας ή η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος και η αποξένωση του φωτογράφου από το έργο του γίνεται μόνο από το φωτογράφο δημιουργό, αφού η χρήση των φωτογραφιών αποτελεί μέρος του πνευματικού δικαιώματος του φωτογράφου (συγκεκριμένα του περιουσιακού δικαιώματός του).

Σε απλή γλώσσα αυτό σημαίνει πως ο φωτογράφος δεν «πουλάει» φωτογραφίες (δηλαδή το ατυχώς λεγόμενο «υλικό», στο οποίο αναφέρονται κάποιοι που έχουν μάλλον ερασιτεχνική σχέση με τα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας των φωτογράφων), αλλά «εκχωρεί» κάποια άδεια χρήσης των εξουσιών του περιουσιακού του δικαιώματος ή μεταβιβάζει αυτό το

περιουσιακό δικαίωμά του έναντι αντίστοιχης αμοιβής που συμφωνείται.

Συνεπώς στο συμφωνητικό, εκτός από τα στοιχεία των συμβαλλομένων και την εντολή του «πελάτη», θα πρέπει να αναφέρονται, μεταξύ άλλων, το περιεχόμενο της φωτογράφισης (δηλ. αν θα περιέχει εκτός από φωτογράφιση του μυστηρίου και την φωτογράφιση του ζευγαριού πριν ή μετά την εκκλησία, την φωτογράφιση κατά τη δεξίωση και την πρόβλεψη αντίστοιχης ρύθμισης, εφ' όσον αναλαμβάνεται από τον ίδιο φωτογράφο, και για τη βιντεοσκόπηση), η χρήση που μπορεί να κάνει ο «πελάτης» (π.χ. αν είναι μόνο για προσωπική χρήση), η διάρκεια χρήσης, ο τρόπος χρήσης, καθώς και η αντίστοιχη αμοιβή.

Όλα αυτά θα πρέπει να είναι ευκρινώς διατυπωμένα στο συμφωνητικό, με τη δυνατότητα επιλογής από τον πελάτη, προκειμένου να πληρούνται και οι προϋποθέσεις τήρησης του νόμου για την προστασία του καταναλωτή, αλλά και να μην δημιουργούνται συνθήκες αρνητικές για τον επαγγελματία, με την αναφορά σε όρους αόριστων υποχρεώσεων του.

Ο φωτογράφος που καλείται να φωτογραφίσει ένα μυστήριο, εφόσον αμείβεται και ενεργεί κατ' εντολή

του πελάτη (ζευγάρι), οφείλει να παραδώσει και τα πρωτότυπα αρχεία των φωτογραφιών (σε υψηλή ανάλυση) ή τα αρνητικά (αν πρόκειται για φιλμ); Τι προβλέπει η νομοθεσία για τα πρωτότυπα αρχεία του φωτογράφου, όταν η φωτογράφιση γίνεται κατόπιν εντολής από πελάτη;

Εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία με γραπτό τύπο που να αναφέρει ρητά ότι ο φωτογράφος υποχρεούται να παραδώσει τα αρνητικά, τα slides ή τα αρχεία φωτογραφιών που δημιουργεί σε ηλεκτρονική μορφή (με την ανάλογη υψηλότερη αμοιβή του), ο δημιουργός φωτογράφος έχει κάθε δικαίωμα να τα διατηρεί στην κυριότητα του, διότι αυτό αποτελεί τρόπο άσκησης του περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος του επί του φωτογραφικού έργου (άρθρα 3 και 4 του νόμου [N. 2121/93](#)). Στις συνηθισμένες περιπτώσεις που προκύπτει τέτοια διαφωνία μεταξύ πελάτη και φωτογράφου (κατά κανόνα φωτογράφιση γάμων, βαπτίσεων και κοινωνικών εκδηλώσεων, χωρίς προηγούμενη έγγραφη ειδική συμφωνία για παράδοση των αρνητικών, των slides ή των αρχείων φωτογραφιών που δημιουργεί σε ηλεκτρονική μορφή), η υποχρέωση του φωτογράφου εξαντλείται στην παράδοση των εκτυπωμένων φωτογραφιών.

Ακόμη όμως και αν τα αρνητικά, τα slides ή τα αρχεία φωτογραφιών σε ηλεκτρονική μορφή περιέρχονταν με οποιοδήποτε τρόπο, έγγραφο ή όχι (οικειοθελώς ή μη), στον πελάτη, αυτός δεν δικαιούται σε περαιτέρω οικονομική αξιοποίηση και αναπαραγωγή τους διότι η απλή παράδοση ή/και κατοχή του υλικού φορέα, χωρίς έγγραφο από το φωτογράφο, που θα εμπεριέχει ρητή αναφορά ότι εκχωρεί συγκεκριμένες εξουσίες από το περιουσιακό του δικαίωμα, δεν σημαίνει αυτοδικαίως ότι ο κάτοχος δικαιούται να κάνει οποιαδήποτε άλλη χρήση εκτός από ιδιωτική (άρθρο 17).

Με άλλα λόγια, ακόμη και στην περίπτωση που παραδίνονταν τα αρνητικά, τα slides ή τα αρχεία φωτογραφιών σε ηλεκτρονική μορφή με έγγραφη απόδειξη/συμφωνία της παράδοσής τους δεν θα μπορούσε νόμιμα ο πελάτης να αναπαράξει αντίτυπα των συγκεκριμένων φωτογραφιών και να τα δώσει σε τρίτους εκτός αν τέτοιος όρος ρητά διατυπωνόταν προηγουμένως σε έγγραφη συμφωνία μεταξύ του φωτογράφου και του πελάτη.

Ο φωτογράφος δικαιούται (ακόμη και χωρίς να ζητήσει την άδεια των φωτογραφούμενων) να χρησιμοποιήσει φωτογραφίες από μυστήρια για διαφημιστικούς λόγους; Δικαιούται για παράδειγμα να τοποθετήσει φωτογραφίες του ζευγαριού στη βιτρίνα του καταστήματός του, στις σελίδες του site του ή στη διαφημιστική του καταχώρηση σε ένα περιοδικό; Και αν ναι, υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις;

Με το θέμα αυτό έχει ασχοληθεί η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, και έχει αποφανθεί (ομόφωνα):

«Σύμφωνα με το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Ν. 2121/1913, άρθρα 2 παρ. 1 και 4 και 38 παρ. 4) οι φωτογραφίες προστατεύονται ως πνευματικά έργα, εφόσον έχουν πρωτότυπο χαρακτήρα. Σύμφωνα με την Οδηγία 93/98 της Ε.Ε. (άρθρο 6), πρωτότυπη είναι η φωτογραφία εφόσον είναι αποτέλεσμα της προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού.

Με βάση τα παραπάνω, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι και οι φωτογραφίες γάμου αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του φωτογράφου, ο οποίος και δικαιούται να τηρεί στο αρχείο του τα αρνητικά.

Το δικαίωμα, όμως, αυτό του φωτογράφου συγκρούεται με το δικαίωμα της προσωπικότητας των εικονιζόμενων προσώπων (ΑΚ 57). Τα πρόσωπα αυτά δεν μπορούν να ζητήσουν τα αρνητικά –εκτός αν κάτι τέτοιο έχει συμφωνηθεί– δικαιούνται ωστόσο να απαγορεύουν κάθε χρήση που παρά τη θέλησή τους προσβάλλει το δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας, στοιχείο του γενικότερου δικαιώματος της προσωπικότητάς τους».

Με απλά λόγια λοιπόν, για να χρησιμοποιήσει κάποιος φωτογράφος φωτογραφίες για διαφημιστικούς λόγους (πχ ανάρτηση σε βιτρίνα, στην ιστοσελίδα ή σε περιοδικό) θα πρέπει να έχει λάβει σχετική άδεια από τους εικονιζόμενους. Αυτό θα μπορούσε ενδεχομένως να συμπεριληφθεί στο ιδιωτικό συμφωνητικό με τον πελάτη.

Στην εποχή του Internet, των blogs και των social media, ο πελάτης (ζευγάρι) δημοσιεύει φωτογραφίες από τον γάμο του ή την βάπτισή του παιδιού του. Χρειάζεται άδεια του φωτογράφου – δημιουργού γι' αυτό; Υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις και όροι που πρέπει να τηρηθούν από την πλευρά του πελάτη (ζευγάρι);

Οι φωτογραφίες, όπως είπαμε, προστατεύονται ως αυτοτελή έργα και, προκειμένου να γίνεται **νόμιμα η εκμετάλλευσή τους** από τρίτους, πρέπει ο δημιουργός φωτογράφος **να έχει εκχωρήσει** έγγραφα αντίστοιχο δικαίωμα («**άδεια εκμετάλλευσης**») για κάθε συγκεκριμένη χρήση του έργου του ή **να έχει μεταβιβάσει** το περιουσιακό δικαίωμα του έργου του.

Οποιαδήποτε χρήση φωτογραφίας (αντιγραφή, αναπαραγωγή, ανάρτηση σε site, blog κλπ) **χωρίς έγγραφη άδεια** από τον δημιουργό της είναι **παράνομη**

και εκ του νόμου προβλέπονται ποινικές και αστικές κυρώσεις.

Η αναγραφή του ονόματος του φωτογράφου σε κάθε χρήση φωτογραφίας (το λεγόμενο «ηθικό δικαίωμα») είναι υποχρεωτική ακόμη και αν ο φωτογράφος έχει εκχωρήσει άλλα δικαιώματά του.